

Szótárak felfedezése

Ismered ezeket a szavakat?

csákó
vértanú
mente

honvédő
kivégzőosztag
osztag

aradi

Melyik szónak **nem tudod a jelentését**? Melyik milyen **eredetű** szó? Amit ismersz, azt hogyan mondanád **más szóval**? A szótárak segítenek megválaszolni ezeket a kérdéseket és még sokkal többet!

Segédkönyvek a tanulásban

Segédkönyvek

Kézikönyvek, amelyek gyors információszerzést tesznek lehetővé

Szótárak

Speciális segédkönyvek a szavak jelentésének, eredetének feltárására

A segédkönyvek közé tartoznak a lexikonok, enciklopédiák és szótárak is. Ezek a művek nem folyamatos olvasásra készültek, hanem konkrét információk gyors megtalálására szolgálnak. A szótárak különösen fontosak a nyelvtanulásban és a fogalmazásírásban.

Mi az a szótár?

Szótár

A szavak jelentését, jellemzőit találhatjuk meg benne.

Meghatározza egy nyelv szavainak jelentését és bemutatja a nyelvtani jellegzetességeket.

Felépítése hasonló a lexikonhoz:

- a címszavak betűrendben követik egymás
- címszavak alatt, szócikkekben magyarázza a szavakat
- az egyes szócikkeknek egységes felépítésük van

Mikor használok?

- Adott szöveg értelmezésekor
- Idegen nyelvű szöveg fordításakor
- Fogalmazásíráskor, amikor szeretném elkerülni a szóismétlést

Segédkönyvek típusai

1

Kézikönyv

Átfogó tájékoztató mű egy adott témakörről, amely összefoglalja a legfontosabb ismereteket

2

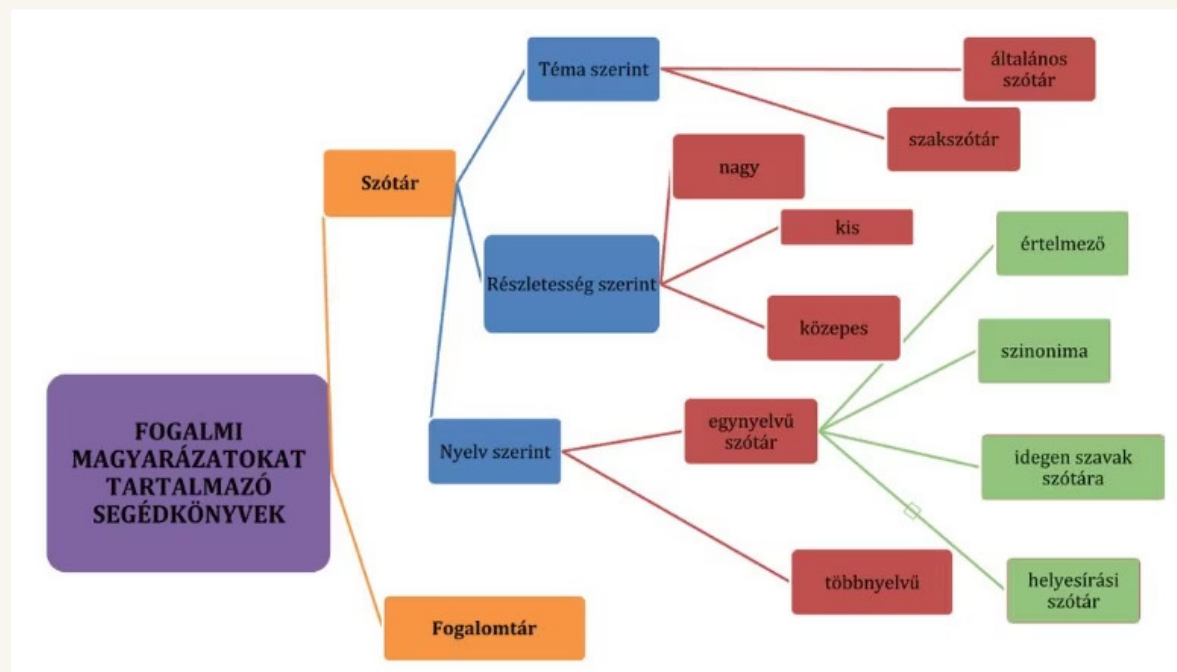
Segédkönyv

Általános gyűjtőnév az olyan művekre, amelyek információkeresést segítenek

3

Szótár

Speciális segédkönyv, amely a szavak jelentését, eredetét és használatát mutatja be

Egynyelvű szótárak típusai

Értelmező szótár

Megmagyarázza a szavak jelentését, példamondatokkal illusztrálva. A legátfogóbb szótártípus.

Szinonima szótár

Hasonló jelentésű szavakat tartalmaz. Fogalmazásíráskor különösen hasznos a szóismétlés elkerülésére.

Idegen szavak szótára

Más nyelvekből átvett szavak jelentését és eredetét magyarázza el magyar nyelven.

Helyesírási szótár

A szavak helyes írásmódját mutatja be, különös tekintettel a problémás esetekre.

Szótárak a gyakorlatban

A magyar nyelvben számtalan kiváló szótár áll rendelkezésre. Az **értelmező kéziszótár** minden háztartásban megtalálható alapmű, amely gyorsan ad választ a jelentéssel kapcsolatos kérdésekre.

A modern korban az online szótárak is elérhetők, de a hagyományos, papír alapú szótárak használata továbbra is fontos készség. Segít megérteni a szótári jelrendszert és a betűrendes keresés logikáját.

„A szótár nem csak információforrás, hanem a nyelv kincsestára is.”

A betűrend szabályai

A **betűrend** a könyvtárakban a leggyakrabban használt rendszerezési módszer. Ha pontosan tudod az ábécét, könnyebb dolgod van a dokumentumok keresése során! A meséket, versesköteteket, regényeket, azaz a szépirodalmi műveket a szabadpolcon betűrendben találod.

Szerző szerinti betűrendezés

Arany János
Arany László
Békes Pál
Berg Judit

Cím szerinti betűrendezés

Az ígérő fa
Erős mackó
Esti mesék fiúknak
Esti mesék lányoknak
Az ezeregyéjszaka legszebb meséi
Ezüst tulipán

Jó, ha tudod!

A **névelőket (a, az, egy)** nem vesszük figyelembe a címek betűrendbe sorolásánál. Ez fontos szabály a könyvtári keresésnél!

Nevek betűrendezése

A **vezetéknév** szerint kell a neveket betűrendezni. Ez azt jelenti, hogy a külföldi szerzők nevéből **előre kell venni a családnévet**, vagyis a vezetéknévet. A sorrendcserét vesszővel szokás jelezni.

Példák a helyes sorrendezésre:

- Ende, Michael
- Eörsi István
- Erdődy János

A magyar szerzőknél a vezetéknév már elöl van, ezért nem kell változtatni a sorrendet. Külföldi szerzőknél viszont fontos a családnév előrehozása.

A könyvtári ábécé

Latin ábécén alapul

Kiegészül az ö, sz, ü betűvel, így összesen 29 betűből áll

Nem különbözteti meg a rövid és hosszú magánhangzókat

a = á, e = é, i = í, o = ó, ö = ő, u = ú, ü = ű

A könyvtári ábécé: **a b c d e f g h i j k l m n o ö p q r s sz t u ü v w x y z**

Fontos példa!

Mivel a = á, ezért **Ágh István** műveit az **A betűnél** találod meg a könyvtárban.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	ö	p	q	r	s	sz	t	u	ü	v	w	x	y	z
a,á	b	c,cs	d, dz, dzs	e,é	f	g,gy	h	i,í	j	k	l,ly	m	n,ny	o,ó	ö,ő	p	q	r	s	sz	t,ty	u,ú	ü,ű	v	w	x	y	z,zs

Információzz, 2020

LIBRARY CHART

© DICTION CHART

Made with GAMMA

További betűrend szabályok

01

Összetett mássalhangzók

Az összetett magyar mássalhangzók betűit külön betűként kezeli, **kivéve az SZ**

- $cs = c + s$, $dz = d + z$, $dzs = d + z + s$
- $gy = g + y$, $ly = l + y$, $ny = n + y$
- $ty = t + y$, $zs = z + s$

02

Számok és nem betűk

A betűrendben a nem betűk (pl. számok, szóköz) a betűk előtt vannak

- A betűrend elejére kerülnek a számmal kezdődő címek
- Példa: 1111 találós kérdés, Aranygaras, Aranypálca

03

Szóköz karakterek

A szóköz is egy karakternek számít, ami a betűrend legelején van

- A rövidebb szó/cím előrébb kerül
- Példa: Barabás Samu, Barabássy Erzsébet
- Példa: Rumini, Rumini Datolyaparton, Rumini kapitány

A betűrend szabályainak ismerete nélkülözhetetlen a könyvtári eligazodáshoz és a hatékony információkereséshez!